

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. I. Quid & quotuplex sit futurum contingens

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

etiam Divina Sapiencia Ecclesiastici 24. dicit se ex ore Altissimi (id est intellectu Patris) produisse: Ergo actus quò Deus ad extra producit creaturas, non pertinet ad voluntatem, sed ad intellectum, ut motum à voluntate.

Sicut igitur Pater æternus producit Filium per dicere notionale, ita & omnes Personæ Sanctissimæ Trinitatis, produciunt creaturas per dicere commune & essenziale; sive per actum imperii, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem. Imperium autem, ut docent Theologi cum sancto Thoma 1. 2. quæst. 17. tria importat: scilicet directionem, intimationem, & motionem: duo prima habet intellectus à seipso, tertium verò illi communicatur à voluntate, quæ est primum movens quantum ad exercitium: nam hæc duæ potentia, quoad suas operationes, se mutuo juvant; intellectus dirigit voluntatem, & illam determinat ad speciem actus: voluntas movet, & applicat intellectum, illumque determinat ad exercitium: unde sicut ordo qui reperitur in actibus voluntatis, est ab intellectu dirigente, & ordinante; ita & vis movendi quæ reperitur in actu imperii, est à voluntate movente, & applicante. Unde ex hoc triplici actu, scilicet ex directione, & intimatione intellectus, ac motione voluntatis, coalescit actus efficax imperii divini, quòd non solum dirigitur ad creaturas racionales, sicut imperium humanum & politicum, sed etiam ad insensibiles & inanimatas; nam Deus vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt, & insensibilia illi ut sensibilia obediunt. Unde Job. 3. mari dixit, *Usc, huc venies, & non procedes amplius, & hic confringes tumentes fluctus tuos.* Et Joan. 11. Christus ait Lazaro mortuo, *Lazare veni foras.* Et Matth. 8. *Imperavit ventis & mari.* Ubi eleganter Hieronymus: *Ex hoc loco intelligimus: quòd omnes creaturæ sentiunt Creatorem imperantem, non errore Hæreticorum, qui omnia putant animata: sed majestate conditoris, cui sensibilia sunt, quæ apud nos sunt insensibilia.* De actu imperii plura dicemus in Tractatu de prædestin. sp. 1. art. 3. & in Tractatu de actibus humanis, disputatione 11. per totam.

§. III.

Solvuntur objectiones.

37 **C**ontra istam conclusionem obijci potest: Productio creaturarum in Scriptura sæpe attribuitur divinæ voluntati: dicitur enim Psal. 114. *Omnia quæcumque voluit Dominus fecit.* Et ad Ephel. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ergo potentia immediate operativa in Deo, non est intellectus, sed voluntas.

Confirmatur: D. Thomas infra quæst. 19. art. 4. ad 4. ait, *quòd ejusdem effectus scientia in Deo est causa ut dirigens, voluntas ut imperans, & potentia ut exequens:* Ergo secundum D. Thomam, scientia in Deo non concurret effective ad productionem rerum, sed tantum directive.

38 **R**espondeo quòd cum actus imperii quò Deus producit creaturas, pertineat partim ad intellectum, partim ad voluntatem, modo supra explicato; Scriptura interdum attribuit productionem rerum divinæ volitioni, scilicet tanquam causæ moventi; interdum verò ejus dictioni, & locutioni, tanquam causæ operanti, & exequenti. Unde Apostolus dicit, *quòd Deus operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ubi, ut notavit Glossa, prius ponitur consilium, quòd pertinet ad intellectum, & postea additur, *volun-*

tatis suæ: ut per hoc significetur, quòd intellectus divinus, ut motus & determinatus à voluntate, est causa rerum.

Ad confirmationem dicendum est, quòd quando Sanctus Thomas ait quòd *scientia in Deo est causa dirigens*, loquitur de scientia simplicis intelligentiæ, quæ concurret tantum directive ad productionem rerum, unde addit, *Scientia quæ concipitur forma operis.* Quibus verbis aperte significat, se loqui de scientia, quæ continet ideas rerum possibilem, quæ est scientia simplicis intelligentiæ. Cum verò subdit, *quòd voluntas se habet, ut causa imperans,* loquitur de imperio, quatenus importat motionem & impulsivum: sub qua ratione (ut diximus) pertinet ad voluntatem, non verò ad intellectum. Denique quando subjungit, *quòd potentia se habet ut exequens:* per illam potentiam exequentem, significat ipsum intellectum, ut practicum, & ut motum ac applicatum à voluntate: sub qua ratione gerit vires potentia executive in Deo, & est immediatum principium operationis ad extra: unde ibidem ait, *intellectus speculativus nihil dicit de operando.*

100 **Q**uod si aliquis contendat, per potentiam illam exequentem, S. Doctorem significare potentiam aliquam virtualiter distinctam ab intellectu & voluntate, dicendum est cum Cajetano & Alvare, illum id correxisse, seu potius magis explicasse infra quæst. 25. art. 1. in solutione 4. argum. ubi dicit, *scientia divina, secundum quòd est principium effectivum, habet rationem potentia.* Quibus verbis aperte declarat, scientiam Dei ut applicatam per decretum, habere rationem potentia operative ad extra, per actum imperii.

DISPUTATIO IV.

De scientia futurorum contingentium.

Hic aggredimur gravissimas hujus temporis, & Tractatus quæstiones, ac controversias; & relicto, ut ita dicam, littote, in altum ducimus; ut Christus dicebat Petro Lucæ 5. id est (ut explicat D. Ambrosius) *in profundum disputationum ingredimur.* Agimus enim de scientia futurorum contingentium, quæ notrix & contentiones inter Patres Societatis & Thomistas excitavit. Verum cum notitia cujuslibet scientia ex objecti sui cognitione maxime pendeat, priusquam celebres illas controversias discutiamus, tria in hujus disputationis limine præmittenda & declaranda censuimus, quæ magnam lucem afferent his quæ in toto ejus decursu discutimus; nimirum quid sit futurum, quid contingens, & quotuplex detur futurum contingens? Unde sit

ARTICVLVS I.

Quid & quotuplex sit futurum contingens?

§. I.

Resolvitur prima pars quæstionis, & declaratur in quo essentialiter consistat futu- rario.

Dico primò: Rem constitui in ratione futuræ, per determinationem, præparationem, & ordinationem causarum ad illius productionem: ac proinde futurum rectè definiri, quòd est determinatum in causa ad habendam existentiam pro duratione sequenti. Est contra plures ex Recentioribus,

Lib. 4
in
cap.
Lucæ

ribus, qui videntes ex hac definitione futuri, se-
qui manifestam destructionem scientiæ mediæ
(ur constabit ex infra dicendis) illam negant.
Unde P. Annatus in libro quem edidit pro de-
fensione scientiæ mediæ disp. 1. cap. 2. ait aliquid
esse futurum, nihil aliud significare, quam ali-
quando contingere rem habere suam existentiam,
etiã si quæsi contingat casu, id est, nulla quoad
hoc præcesserit determinatio in Deo, sed tan-
tùm præscientiæ, & adeo firmam putat hanc do-
ctrinam, ut nihil possimus illi opponere, quan-
tùm vis nos excutiamus. Sed ut clarè pateat,
quàm parùm soliditatis & probabilitatis habeat
hæc sententia.

2. Probatur primò conclusio ex D. Thoma, B
quæst. 2. de verit. art. 12. ad 7. ubi ait. *Cum dicitur
hoc est futurum, designatur ordo qui est in causis illius
rei ad productionem ejus.* Et in 1. dist. 38. quæst. 1. art.
5. dicit, *Deus videt ordinem sui ad rem, ex cuius pote-
state res erat futura:* ille autem ordo, nihil aliud
esse potest, quàm determinatio divinæ volunta-
tis, ad res producendas, per quam transferuntur,
à statu meræ possibilitatis ad statum futuri-
tionis. Idem docet. 1. contra Gent. cap. 67. 1. Pe-
riherm. cap. 8. 2. 2. quæst. 171. art. 6. ad 2. Et in hac
parte quæst. 16. art. 7. ad 3. ita expressè loquitur,
ut nullus dubitationi relinquatur locus: dicit enim,
*Omne quod est, ex eo futurum fuit, antequam ef-
fet, quia in causa sua erat ut fieret: unde subiecta causa,
non esset futurum illud fieri &c.* Et tandem in hac
quæst. art. 13. sic habet. *Alio modo potest considerari
contingens, ut est in sua causa; & ita consideratur ut
futurum:* Ergo ex D. Thoma, res est, & denomina-
tur futura, à præparatione, ordinatione, seu de-
terminatione causarum ad illius productionem.

3. Probatur secundò ex D. Augustino, qui cap.
9. de corrept. & gratia, & lib. 6. de Genesi ad liti-
teram cap. 17. dicit, *Deum futura facere, nihil ali-
ud est, quàm eorum causas præparare.* Et Tracta-
tu 68. in Joan. docet, quòd Deus fecit futura, ea
prædestinando.

4. Probatur tertio ratione ex dictis locis desum-
ptâ. Rem esse futuram, est aliqua denominatio D
realis, non quidem intrinseca, sed extrinseca:
denominatio enim intrinseca non potest com-
petere rei non existentis: Ergo debet ab aliqua
forma reali & extrinseca provenire: At talis for-
ma non potest esse alia, quàm determinatio
causæ ad ejus productionem: Ergo rem esse futu-
ram, nihil est aliud, quàm ipsam esse determi-
natam in causa, ad habendam existentiam pro
tempore sequenti. Major, & prima Consequen-
tia patent, Minor probatur. Talis forma non po-
test esse ipsa causa, præcisè ut potens ad produ-
cendum effectum: cum ut sic tantùm tribuat
denominationem possibilis, non potest etiã ef-
fe eadè causa, ut actu influens esse in effectum;
sic enim dat denominationem existentis: Ergo
solum potest esse eadè causa, ut determinata ad
dandam illi existentiam in duratione sequenti.

Respondet Suarez prolog. 2. de gratia cap. 7.
rem non esse, nec denominari futuram à deter-
minatione causæ, sed ex habitudine ad existen-
tiam pro determinato tempore habendam.

Sed hæc responsio magis confirmat, quam in-
firmet vim argumenti propositi: Cum enim ha-
bitudo ad existentiam pro determinato tempore
habendam, nulli rei creatæ conveniat essen-
tialiter, & ab intrinseco, debet ei competere ab ex-
trinseco, & ex aliqua causa efficiente: unde cum
non possit ei competere à tali causa, præcisè ut

potente, & indifferente ad dandum illi esse: ei
convenire debet ab eadem causa, ut præpara-
ta, & disposita, ac determinata ad ejus produ-
ctionem.

Probatur ultimò conclusio, & magis confir-
matur, & explicatur ratio præcedens. Res futu-
ra constituitur de se in ratione futuræ, per illud,
per quod distinguitur à merè possibili, & exi-
stenti: Sed ab utraque distinguitur, per hoc
quòd sit determinata in causa ad habendam ali-
quando existentiam: Ergo per talem determi-
nationem constituitur in ratione futuræ. Major
est evidens, ut enim dicunt Philosophi, idem est
constitutivum rei, ac distinctivum illius à quali-
bet alia. Minor verò declaratur, & probatur.
Res merè possibilis continetur in causa indeter-
minata, & indifferente ad dandum illi esse. Res
existens, est totaliter extra suas causas; cum exi-
stentia idem sit, ac silentia rei extra causas:
Atqui sola determinatio in causa, facit differre
rem futuram, à e quæ est omninò extra causas,
& à e quæ est in causa omninò indifferente, &
indeterminata: Ergo determinatio in causa, di-
stinguit rem futuram, ab existente, & merè pos-
sibili. Major constat, Minor etiam non est mi-
nùs evidens. Res enim futura, nondum est extra
suas causas, aliàs esset præsens, & existens; nec
etiam est intra causam omninò indifferentem,
& indeterminatam, ad dandam illi existentiam;
alioquin esset merè possibilis, nec magis esset fu-
tura, quàm non futura; & cum contineatur in-
tra causas, & per hoc differat à re existente,
quæ est omninò extra causas; ut differat à me-
rè possibili, debet esse intra causam cum deter-
minatione; & sic res futura, erit illa quæ est
determinata in sua causa, ad habendam existen-
tiam pro duratione sequenti.

§. II.

Corollaria præcedentis doctrina.

EX dictis colliges primò, quòd cum sit de-
plex determinatio causarum, una infallibilis,
& immutabilis, qualis est determinatio causæ
primæ: altera fallibilis, & mutabilis, qualis est
determinatio causæ secundæ contingentis, vel
liberæ, duplex etiam distingui solet futuritio: u-
na certa & infallibilis, per ordinem ad causam
primam; & altera fallibilis, & impedibilis, per
ordinem ad causas inferiores contingentes, vel
liberas. Quòd est futurum primo modo, est sim-
pliciter, & absolutè futurum, & de eo potest di-
ci simpliciter, quòd erit; quòd verò tantùm
secundo modo est futurum, est solum futurum
secundùm quid, nec de eo simpliciter potest di-
ci, quòd erit; sed cum addito tantùm, ex vi scilicet
inclinacionis, & determinationis causæ.
Unde D. Thomas quæst. 12. de verit. art. 10. ad
12. *Causæ superiores que sunt rerum rationes in
divina præscientia, nunquam desiciunt ab imple-
tione suorum effectuum, sicut desiciunt causæ infe-
riores; & ideo in causis superioribus cognoscuntur
rerum eventus absolute, sed in inferioribus,
non nisi sub conditione.* Ubi per rationes rerum,
intelligit ideas ut determinatas per decretum
divinum: sicut ipse docet quæst. 3. de verit.
art. 6. in corp. ubi ait, *Idea rerum que sunt,
fuerunt, vel erunt, determinantur ex proposito
divine voluntatis.* Sentit ergo S. Doctor, res crea-
tas ex ordine tantùm ad divinum decretum,
accipere infallibilitatem eventus: non verò

ordine ad causas inferiores, præsertim ad contingentes, & liberas. Et in hac parte quæst. 19. art. 7. ad 2. hæc scribit: Deus aliquando pronuntiat aliquid futurum, secundum quod continetur in ordine causarum inferiorum, puta secundum dispositionem nature, vel meritum, quod tamen non fit: quia aliter est in causa superiori divina. Sicut cum Isaias prædixit Ezechie, Dispose domui tue, quia morieris, & non vivis, ut habetur Isaias 48. neque tamen ita evenit, quia ab æterno aliter fuit in scientia, & voluntate divina, quæ immutabilis est. Et 2. 2. quæst. 184. art. 1. distinguit duplicem prophetiam, unam comminationis, quæ non semper impletur, sicut quando dictum fuit Jonæ 3. Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur: alteram prædestinationis, quæ semper, & infallibiliter impletur: qualis erat illa, Ecce Virgo concipiet, & pariet, &c.

8. Colliges secundò, Ex ordine ad causas secundas necessariò operantes, dici aliquid futurum simpliciter, id est absolute. Ex ordine ad causas secundas contingentes, ad unum extremum propensas, dici futurum cum addito. Ex ordine verò ad causas secundas contingentes, ad utrumque se habentes, nullatenus dici futurum.

9. Probatur: Illud est futurum, quod est in causa determinatum ut fiat: At quod habet esse in causa necessaria, immutabiliter operante, est determinatum simpliciter, in causa autem contingenti, ad unam partem magis propensa, tantum habet determinationem secundum quid; & in causa contingenti omnino indifferenti, nullam habet determinationem: Ergo ex prima dicitur futurum simpliciter, ex secunda, secundum quid tantum, ex tertia autem nullo modo.

10. Confirmatur: Id est futurum, de quo potest aliqua certitudine cognosci, quod erit: sed quod habet esse in causa necessaria, & immutabiliter operante, potest cognosci quod erit, certitudine tali simpliciter, nempe scientifica: quod autem habet esse in causa contingenti, magis ad unam partem propensa, quam ad aliam; solum potest cognosci quod erit, certitudine cõjecturali, quæ est certitudo tantum secundum quid: quod deum continetur in causa contingenti, indifferenti ad utrumlibet, nullam certitudine potest cognosci quod erit: Ergo primum est futurum simpliciter, secundum solum secundum quid, tertium nullo modo, sed tantum possibile. Ita expressè docet S. Doctor in 1. dist. 38. quæst. 1. art. 5. circa medium corporis, ubi ait: Sciendum igitur est, quod antequam res sit, non habet esse nisi in suis causis: sed causa quædam sunt ex quibus necessariò sequitur effectus, quæ impediri non possunt; & in illis habet causatum, esse certum & determinatum, ideoque potest fieri demonstrative, sicut est ortus Solis, &c. huiusmodi: Quædam autem sunt causæ, ex quibus sequuntur effectus ut in majori parte, sed tamen deficiunt in minori parte: unde in istis effectus non habent certitudinem absolutam, sed quandam, in quantum sunt magis determinata causæ ad unum, quam ad aliud; & ideo per istas causas potest accipi scientia conjecturalis de futuris. Et paucis interpositis addit. Sed quædam causæ sunt, quæ se habent ad utrumque, & in istis effectus de futuro nullam habent certitudinem, aut determinationem; & ideo contingentiæ ad utrumlibet in causis suis nullo modo cognosci possunt. Idem docet 1. Perihetm. lect. 13. & de verit. quæst. 2. art. 12.

Dices: Quando Sanctus Thomas in his locis Tem. I.

ponit hoc discrimen inter causas naturales, & contingentes, quòd in primis effectus habent certam & determinatam futuritionem, non autem in secundis: vel in causis naturalibus, & necessariò operantibus, involvit decretum divinum prædeterminans, & applicans causas secundas ad operandum, vel illud excludit: Si primò, nulla erit differentia, quam statuit inter causas naturales, & contingentes: cum in istis, prout subduntur decreto efficaci, & prædeterminanti, effectus contingentes non minùs infallibiliter sint determinati, quam effectus naturales in causis necessariis. Si verò secundum dicatur, nõ erit verum dicere, quod effectus naturales infallibiliter eventent; cum secluto decreto prædeterminante, & applicante causas secundas ad operandum, nulla causæ, etiam naturales, & necessariæ operentur.

Respondet, D. Thomam in his locis, neque includere, neque excludere tale decretum; sed ab illo abstrahere, non abstractione negativâ, sed merè præcisivâ: id est ad illud non attendere, nec tamen illud negare; sed intendere solum, quòd quia effectus naturales, & necessarii, sunt determinati in suis causis, in illis habent certam, & infallibilem futuritionem; non tamen effectus contingentes in causis contingentibus, quæ sunt indifferentes ad utrumlibet. Nec obstat, quòd Deo suspensente concursum, effectus etiam naturales, non ponerentur extra causas: nam cum talis suspensio foret miraculosa, etiam miraculosum esset, quòd talis effectus extra causas non poneretur: ex quo non fit falsa propositio, quæ dicitur, quòd ille absolute erit.

§. III.

Solvitur objectio Suarez.

Obicit Suarez loco supra citato contra nostram conclusionem, & definitionem futuri in ea traditam. Si futurum esset illud quod est determinatum in causa, posset aliquid fieri in tempore, quod antecederet non esset futurum. Item posset aliquid esse futurum, quod nunquam esset præsens: Sed utrumque videtur absurdum: Ergo futurum non rectè definitur id quod in causa, ad habendam aliquando existentiam, determinatum est. Probatur sequela Majoris, quæ tantum ad primam partem, nam posset aliquid in tempore fieri, ad quod non præcederet in causa determinatio, & inclinatio ad unam partem magis quam ad aliam, sed omnimoda indifferentia: Ergo si futuritio consistat in determinatione causæ, poterit aliquid fieri, & esse præsens in tempore, quod antecederet non fuit futurum. Probatur etiam quantum ad secundam: Potest enim contingere causam secundam, esse ad aliquem effectum determinatam, & inclinatam, qui tamen in re non ponetur, sed ejus oppositum, quia impediatur ab alia causa superiori & potentiori: Ergo si futuritio non sit aliud, quam determinatio in causâ, poterit aliquid esse futurum, quod nunquam erit præsens & existens.

Respondet negando sequela Majoris, quæ tantum ad primam partem: cum enim nihil in tempore fiat, quòd non fuerit ab æterno à Deo determinatum, nihil potest esse præsens in tempore, quod non fuerit futurum ab æterno, saltem respectu causæ primæ: licet respectu causarum secundarum possit interdum contingere, quòd ali-

aliquid producat in tempore, quod prius, prioritate temporis, & durationis, non fuit in eis determinatum, nec consequenter futurum. Dixi *prioritate temporis*, quia in sententia Thomistarum, nulla creatura potest in actum exire, nisi prius natura fuerit à Deo ad operandum determinata.

15. Ad secundam partem Majoris similiter dicendum est, nihil posse esse futurum per ordinem ad causam primam infallibilem, & immutabilem, quod non ponatur aliquando in tempore: per ordinem tamen ad causas secundas fallibiles, & contingentes, non repugnat quod aliquis effectus sit futurus, qui tamen nunquam erit praesens & existens, ut colligitur ex Aristotele 2. de Generat. text. 64. ubi dicit, *Futurus quis incedere, non incedet*. Quia interdum determinatio illa, qua quis volendo incedere, faciebat futuram deambulationem, vel mutatur à voluntate, vel impeditur ab alio, ne fortiatu suum effectum. Idem docet S. Thomas 1. Periherm. cap. 8. lect. 13. Quare mirum est Suarem, in doctrina Aristotelis & D. Thomae esse adeo peregrinum, ut pro absurdo & inconuenienti reputet quod uterque apertissime tradit.

§. IV.

Explicantur alia duo quae restant examinanda, quid scilicet sit contingens, & quomplex sit futurum.

16. **V**T clare percipiatur quid sit contingens, supponendum est ex Ferrariensi 1. contra Gent. cap. 67. effectum necessarium, & contingentem, dupliciter posse considerari: scilicet sub ratione entis, & sub ratione effectus. Primo modo consideratur absolute in seipsis: secundo autem, per comparationem ad causas. In prima consideratione dicitur necessarium, id quod quantum est ex propria natura, non potest deficere, uti caelum, & Angelus, quae ab intrinseco petunt conservari in esse, ex suppositione quod fiant, quia carent principio corruptionis inclinante ad illorum non esse: cum quo tamen stat, quod ab extrinseco annihilari possint, Deo suspendente concursum. Contingens autem dicitur, quod quantum est ex propria natura, deficere potest, quod etiam corruptibile ab intrinseco dicitur, eod quod habeat intrinsecum principium, inclinans ad illius non esse, scilicet materiam primam, quae appetendo formam contrariam, ex consequenti appetit illius non esse; & illa necessitas, & contingentia est essentialis, & invariabiliter conueniens rebus: ita ut in quocumque statu res contingens ponatur, sit semper contingens, & necessaria, semper necessaria. In secunda autem consideratione, effectus necessarius dicitur ille, qui procedit à causa necessaria, immutabiliter agente, & quae ab alia causa impediti non potest: contingens verò dicitur ille, qui procedit à causa quae impediti potest, & consequenter, etsi causa aliquando in eius productionem inclinet, potest tamen non evenire.

17. Notat tamen ibidem Ferrariensis, effectum contingentem, in ratione effectus, per ordinem ad causas posse considerari dupliciter. Primo quantum ad naturam effectus: secundo quantum ad modum. Sub prima consideratione, semper ei conuenit contingentia; quia in quocumque statu sit, semper est effectus causae impedi-

A bilis: consideratus autem quantum ad modum efficiendi, aliquando habet modum contingentiae, aliquando necessitatis: primum quantum est intra causam, quia etsi sit inclinata ad eius productionem, potest non evenire: secundum autem habet, quantum est extra causas; quia omne quod est, dum est, necesse est esse, ex suppositione, & in sensu composito, non absolute, seu in sensu diuiso. Ex quibus omnibus colligi potest haec definitio contingentis: *Contingens est id quod habet esse in causa impeditibili, sive ab intrinseco, sive ab extrinseco.*

B Circa tertium quod examinandum restat, dicendum est, futurum primo dividi in absolute, & conditionatum. Primum est cuius futuritio à nulla conditione non futura dependet. Dixi *non futura*, quia si conditio à qua pendet, futura sit, non ideo amittit rationem futuri absolute; ut constat in Incarnatione Christi, quae habuit dependentiam à peccato Adam; quia tamen peccatum erat futurum, ideo Incarnatio etiam absolute futura erat.

Futurum conditionatum, est illud quod absolute non erit, esset tamen si aliqua conditio poneretur: ut si *Iudas ageret penitentiam, veniam consequeretur. Si Christus predicasset Evangelium Tyrus, & Sydonis, illi credidissent, & egissent penitentiam.*

C Rursus hoc futurum est duplex: Unum quod cum conditione nullam connexionem habet, & solet appellari *disparatum*. Aliud quod cum illa, aliqua connexionem connectitur. Exemplum primi, *Si capra saluet, arbor floretur. Si gallus cantet, Turca convertetur*. Secundum quod non disparatum vocatur, est multiplex. Unum quod cum conditione, metaphysica certitudine est connexionem, quale est illud in nostra sententia: *Si Deus voluntatem creatam ad penitendum praeueat, penitebit*. Aliud quod cum conditione habet connexionem certam tantum moraliter, consistentem in hoc, quod conditione posita, semper eveniet, licet possit physice non evenire, etiam in sensu composito: v. g. *Si homo gravi tentatione succumbet, & speciale gratia non adiuuetur, tentationi succumbet*. Licet enim possit potentia physice resistere, abique speciali gratia Dei, gravi tentationi contra praecipua naturalia, moraliter tamen non potest, sed semper succumbet. De quo in Tractatu de gratia. Aliud est quod cum conditione habet connexionem tantum probabilem, v. g. *Si fuerit mater, diligit filium. Si Petrus constitutus in necessitate, à Paulo sibi amicissimo eleemosynam petat, accipiet*. In quibus tantum probabiliter, futura cum conditione connectuntur; & hoc conditionatum probabile, suscipit magis aut minus, iuxta plura, vel pauciora probabilitatis motiva.

ARTICULUS II.

An sit in Deo certa & infallibilis futurorum contingentium scientia?

Quidam antiqui Philosophi futurorum contingentium praescientiam Deo denegarunt. Ex illorum numero insignis est maximè Cicero, qui libro 2. de divinatione, notitiam adimit Deo horum futurorum, quae à causis libetis pendent. Com-